«Формирование эффективной системы выявления, поддержки и развития способностей в области искусства учащихся детской школы искусств в ракурсефедерального проекта «УСПЕХ КАЖДОГО РЕБЕНКА»

часть 1

2020

Автономная некоммерческая организация дополнительного профессионального образования «Академия менеджмента»
Муниципальное автономное учреждение дополнительного образования города Набережные Челны «Детская школа искусств №7»

«Формирование эффективной системы выявления, поддержки и развития способностей в области искусства учащихся детской школы искусств в ракурсе федерального проекта «УСПЕХ КАЖДОГО РЕБЕНКА»

МАТЕРИАЛЫ РЕСПУБЛИКАНСКОГО
НАУЧНО – ПРАКТИЧЕСКОГО СЕМИНАРА
(г. Набережные Челны, 11 декабря 2020 г.)
Методические материалы к ДПОП «Театральное искусство»

ЧАСТЬ 1

Набережные Челны – 2020

Печатается по решению Оргкомитета республиканского научно – практического семинара

УДК 7
ББК 85.31

О 24 **«Формирование эффективной системы выявления, поддержки и развития способностей в области искусства учащихся детской школы искусств в ракурсе федерального проекта «УСПЕХ КАЖДОГО РЕБЕНКА»:** материалы республиканского научно – практического семинара г. Набережные Челны 11 декабря 2020 г. – Ч. 1, Набережные Челны, 2020. – 173 с.

Составители:
О.В. Хаметшина, директор МАУ ДО «Детская школа искусств №7»,
И.Н. Илларионова, заместитель директора по научно-методической работе МАУ ДО «Детская школа искусств №7»

В сборнике представлены материалы научно – практического Республиканского семинара Вопросы теории и практики обучения исполнительскому искусству в ДШИ в контексте реализации проекта «Доступное дополнительное образование для детей». Авторами являются руководители и преподаватели детских музыкальных школ, детских школ искусств, педагоги учреждений дополнительного образования Республики Татарстан.

Подготовлен по материалам, представленным в электронном виде и сохраняет авторскую редакцию.

© Коллектив авторов, 2020
© МАУ ДО «Детская школа искусств №7», 2020

Зайдарова Наиля Салиховна,
преподаватель по классу театра первой квалификационной категории
МАУ ДО «Детская школа искусств №7», г.Набережные Челны

СИСТЕМА И МЕТОДЫ СТАНИСЛАВСКОГО, МЕЙЕРХОЛЬДА И ВАХТАНГОВА. ПУТЬ К ОБРАЗУ

Школа – путь к образу?

Это понятие имеет двоякий смысл.

С одной стороны, когда мы говорим школа Станиславского или «школа Вахтангова», мы подразумеваем всю совокупность из взглядов на театр и на искусство.

Школа – это путь к образу.

Образная система, пользующаяся танцевальными и пластическими знаками , привела к созданию целой группы восточных школ театра – индийской танцевальной драмы «Катхакали», Таиландского театра масок, японского театра «Но», некоторых ветвей индонезийского театра.

Они дали мировой культуре свои законы и свои многовековые традиции осуществления образов и образов героев, и образного создания среды, в котором герой действует.

Был создан мир, использующий ярмарочное шутовство, акробатику, гротесковые полумаски на лицах, сочную площадную шутку, и появилась новая школа, новый путь рождения образа – легендарная итальянская комедия масок.

Московский малый театр издавна пользовался известностью. В нём было собрано созвездие талантов, которые поражали зрителя красотой голоса, темпераментной декламацией. Но вот пришли в Малый театр драматург Островский и актёр Щепкин – зритель стал выходить из зала потрясённым совершенно другой основой образа – раскрытой перед ним душой, внутренней жизнью героя. Приход этих удивительных людей в Малый театр знаменовал не только изменение его лица, его школы.

Он был принципиальной векой в закладке школы русского сценического реализма, повлиявшей на весь театральный мир. Этот путь к образу подытожил Художественный театр.

С другой стороны, понятие «школы» употребляется в своем прямом смысле – как система обучения актёра. И в этом значении школа Станиславского, например, означает для актёра конкретную программу воспитания и обучения определенным профессиональным навыкам.

Многих других профессиональных навыков требовал от актера Мейерхольд и по-другому их учил.

Это была другая школа.Точно также – Вахтангов, Таиров, Брехт, Крэг, Дюллен и многие, многие другие – во все времена.Больше того!

Не напрасно и Станиславский, и Вахтангов, и Мейерхольд пришли к выводу о необходимости студийной работы над каждым спектаклем, каждый раз находя у нового автора, в новой пьесе, в новом режиссёрском решении повод к обучению актёра целой совокупности новых профессиональных навыков, повод к созданию новой области студийной работы.

Какие бы зигзаги ни чертила в своем развитии история театра, существует только два направления.

Или актёр живёт мыслями и чувствами своего героя, проникаем в его душу и в его оболочку, стараясь раскрыт внутренний мир этого человека.

Или актёр демонстрирует поступки и страсти своего персонажа, сам внутренне оставаясь бесстрашным.

Ибрагимова Василя Раифовна

Преподаватель по классу театра высшей квалификационной категории

МАУ ДО «Детская школа искусств № 7»,г. Набережные Челны

ТЕАТР ЭТЮДЛАРЫ – ИҖАДИ КАРАШ ЧЫГАНАГЫ

Театралләштерелгән этюдлар аша актерлык осталыгынын асылына ирешү, камиллэшү. Төгәл генә уенның кайчан барлыкка килүен, кайсы вакыттан уйный башлаганнарын, эйтү кыен. Уен - ул кешенең табигий халәте.

Балачакны искә алсак, һәр баланың, балачагы төрле төр уеннардан тора. Ул уеннар аңа алгы тормышында күпмедер дәрәҗәдә җиңү өчен этәргеч ясый. Менә шул сабый чактагы балачак уеннары инде импровизацияле театраль куелышларга тиң. Бала узе актер да, куючы һәм режиссерда булып тора. Ул үзенең кечкенә эчке дөньясын билэп ала, һәм зурлардан күреп үзенчә төзи. Ләкин, шуны аз сызыклап узарга кирәк, һәр бала узенчэ эшли. Кемгәдер төзергә, ә кем өчендер җимерү алымнары якынрак була. Менә шулардан ачыклап та була, безнең киләчәк буынның алга китешен.

Боларнын барсын истә тотып, нинди уеннарга өстенлек бирергә? Актерлык осталыгы дәресләрендә, театраль этюдларның ролен алгы планга кую тора.

Монда, бер ничә мәсәләне күз алдында тотып эшләү зарур.

Беренчедән, театраль этюдлар турында теоретик белем биру. Яңа төр театраль этюдлар белән танышу. Этюд эшләгәндә үзеңнең мөмкинчелекләреңне үстерү. Көчле импровизация булдыру. Анализ ясарга өйрәнү, үз эшеңә ачыклык кертә белү. Сөйләм апаратындагы кимчелекләрне бетереп, сөйләмне үстерү, моны артикуляцион гимнастика һәм тизэйткечләр белән эшләү. Тәндәге киеренкелекне төрле күнегүләр аша бетеру, үстерү. Партнер белән аралашуны булдыру һәм аклау. Һәм боларның барысын төркемдә эшләгәндә дустанә мөнәсәбәт булдыру.

Сүзлектә театраль этюд - актерлык техникасын күнегүләр ярдәмендә үстерү, импровизациягә нигезләнгән диелә. Актерлык осталыгы дәресе вакытында, этюд иң кирәкле элементларның берсе булып тора. Этюдлар төрле булырга мөмкин эчтәлеге, чишелеше, катлаулылыгы буенча.

Этюд - ул эчтәлекле күнегү, ул утыз секундтан алып ярты сәгать дәвам итәргә мөмкин.

Монда бурыч булып актерларны көтелмәгән хәлләрдән шома итеп чыга алу ысулларын булдыру тора. Этюд ярдәмендә партнерны күрә белү белән, бер рәттән киңлекне тоя белергәдә өйрәнү тора.Күнегүләр вакытында, без мимика,

хәрәкәт, пластика һәм сөйләм телен кулланабыз. Уйланып карасаң бик күп төрдәге этюдлар бар.

Эмоцияләрне белгертүче, әдәби әсрләргә нигезләнгән, төгәл бер вакыйгага бәйләнгән, ялгыз этюдлар, хәрәкәтләрнең сәнгатьлелеген күзалдына китерелгән предметлар белән эшләү.

Этюдларны төрле формада эшләп була: уен формасында, күнегүләр һәм инде тренинг ярдәмендә һәм башкалар.

Шуны да онытмаска кирәк, укучылар, гади этюдлардан һәр вакыт катлаулыга барырга тиешләр. Гади генә көзге этюдын алсак та, аны гади этюдтан катлаулы этюдка әйләндерергә була. Шуны укучыларга ачык аңлатырга кирәк, бөек актер М.С. Щепкин әйткәнчә: «Кечкенә рольләр булмый. Ә киресенчә кечкенә актерлар була». Һәр уйналасы әсәрдәге роль, узеңнең кунелең аша уздырылырга тиеш. Әле сәхнәдә рольләр уйналганчы бик күп нәрсәләргә өйрәнергә туры килә.

Театраллаштерелгән этюдлар, укучыларга күз аллауда, илхам чишмәсе кебек.

Аларның үз кагыйдәләре була. Гади генә этюдлар эшләү өчен, тәндәге киеренкелекне бетерү, игътибарны туплау, эчке дөнья, хәрәкәтләр чылбыры, теләк, бурыч, максат тора. Бөек Станиславский сүзләре буенча: ”Ачык аңларга кирәк хәрәкәтнең һәм чишелешнең акыл аша килүе, ә хәрәкәтнең тоемлаудан барлыкка килүен”. Сәнгать элементы булып актерның эчке психологик һәм тышкы физик мөмкинлекләре тора. Актерның тәне, тавышы, темпераменты аның хезмәт коралы булып тора. Сәнгатьнең бөтен нечкәлекләрен тавыш хәрәкәт белән тамашачыга житкерелергә тиешбез. Ләкин, бөек үрләр яулар өчен һәр вакыт үз өстеңдә эшләргә, эзләнергә кирәк. Этюд эшләгәндә һәр вакыт баетылган күнегүләр булдыру отышлы. Вакыйгалар чылбырында истән чыгармаска кирәк. Мәсәлән сыйныф эчендә яшерелгән ачкычны эзләргә кушабыз укучы аны эзләп таба. Ә хәзер шул ук этюдны яңадан эшләргә кушабыз , бу вакытта инде, укучы ачкычның кайда икәнлеген белә, беренче күнегүдән аермалы буларак ул моны автомат рәвештә эшли, истә калган

хәрәкәтләр аша күнегүне ахырына җиткерә. Мондый вакытта әлбәттә укытучы ярдәмгә килә һәм логик хәрәкәтләр аша барырга кирәклеген әйтә. Этюдлар ялгыз, парлы яки күмәк булырга мөмкин кайвакытта күмәк этюдлар вакытында бер беренә ярдәм итү булса, икенче бер вакытта комачаулау дигән әйбер өскә чыга. Тагын истә калдырырлык әйберләр бар, парлы этюдлар булганда партнерны тоеп аның белән бер тигезлектә эшлисең. Этюдлар эшләгәндә, укучылар азмы күпме, үзләренең күзәтү алымнарын куллансалар отышлырак этюдлар туа. Гади этюдларны, катлаулылары алыштыра, монда инде эчке дөнья, чынбарлык, күз аллау, фантазияне эшкә жиңәргә кирәк. Этюд эшләгәндә аның тышкы дөньясы гына түгел, ә эчке дөньясының да, матур булуы шарт. Мондый вакытта, этюдлар эшләү белән бер рәттән, әле аның тәрбияви роле дә булырга тиеш. Укытучы шуны ачык аңларга тиеш, кечкенә этюд башыннан алып ахырга кадәр югары дәрәжәдә булырга тиеш. Монда этюдларның күплеге түгел, ә аларның сыйфаты тора. Бер этюдны күп тапкырлар кабатлау күздә тотылмый, бәлки аның яхшы сыйфаты югарырак бәяләнә. Этюд эшләгәндә, укучыларның көченнән килә торган төгәл һәм аңлаешлы темалар булуы зарур. Төрле укучы, төрлечә эшләсә дә, кысалардан чыкмау шарт. Хәр укучы үзенә хас булган төсмер, хәрәкәтләр өстәп этюдны тулыландырырга тиеш. Мондый вакытта, укытучы игьтибарлы булырга, дөрес юнәлеш биреп, сәхнәдә чыгыш ясаганда укучы һәр хәрәкәте, юнәлеше өчен җаваплы икәнен анлатуы шарт. Шунсын да онытмаска кирәк, хәрәкәт белән сөйләмне бәйләү гади генә түгел, моны шулай ук этюдлар ярдәмендә эшләргә була. Этюдлар эшләгәндә, тагын бер кагыйдәне истән чыгарырга ярамый. Этюдның башы икенче төрле әйткәндә кереш өлеше булырга тиеш. Урталык, вакыйгалар чылбыры. Азагы, монда инде этюдның темасына нокта куела. Мондый этюдлар эшләгәндә, яңадан яңа эзләнүләр булырга, һәр вакыйга чылбырын дәлилләүче, чылбыр барлыкка китерү белән, бер рәттән аларны акларга да өйрәнергә кирәк.

Кечкенә күнегү, этюдлардан башланган эш инде зур сәхнә әсәрләренә беренче баскыч булып тора. Шул баскычтан менгән саен сәнгать дөньясының ишекләре ачыла бара.

ӘДӘБИЯТ

1. Станиславский К.С. СОБРАНИЕ СОЧИНЕНИЙ в 9-ти томах. – 2-й том, Часть 1 Работа актера над собой. Работа над собой в творческом процессе переживания. – М.: Искусство, 1989. – 511с.

ОГЛАВЛЕНИЕ
ЧАСТЬ 1

1. Зайдарова Наиля Салиховна, **3**
преподаватель по классу театра первой квалификационной категории МАУ ДО «Детская школа искусств №7», г.Набережные Челны
СИСТЕМА И МЕТОДЫ СТАНИСЛАВСКОГО, МЕЙЕРХОЛЬДА И ВАХТАНГОВА. ПУТЬ К ОБРАЗУ

2. Ибрагимова Василя Раифовна **4**
преподаватель по классу театра высшей квалификационной категории МАУ ДО «Детская школа искусств № 7»,г. Набережные Челны
ТЕАТР ЭТЮДЛАРЫ – ИҖАДИ КАРАШ ЧЫГАНАГЫ